

27. juni 2024

Høringssvar fra Danmarks Lærerforening over udkast til lovforslag om folkeskolens kvalitetsprogram

S2023-012599
D2024-231801

Danmarks Lærerforening vil gerne takke for muligheden for at afgive høringssvar til udkastet til lovforslag om folkeskolens kvalitetsprogram.

Med forligskredsens folkeskoleaftale 'Frihed og fordybelse' er det ambitionen at bane vejen for en endnu stærkere folkeskole. En folkeskole, hvor endnu flere elever trives, lærer og udvikler sig. Hvor fagplaner og prøver ikke spænder ben for fordybelse, variation og kreativitet i undervisningen. En folkeskole, hvor tilliden til lærerne styrkes og de pædagogiske og didaktiske beslutninger i langt højere grad træffes lokalt, på den enkelte skole, tættere på eleverne.

Ambitioner som Danmarks Lærerforening er enig i og ønsker at være med til at gøre til virkelighed.

Med frihed kommer ansvar. Et ansvar vi som profession er klar til at tage. Skal det være muligt at løfte ansvaret, skal det gå hånd i hånd med tiltag, der styrker og værner om lærerprofessionen og folkeskolen som en samfunds bærende institution.

Hvis intentionen om en endnu stærkere folkeskole skal realiseres, er det afgørende for Danmarks Lærerforening, at følgende elementer i lovforslaget ændres:

- I forbindelse med en styrket indsats i dansk og matematik er det uacceptabelt, at der ikke stilles krav om, at undervisningen målrettet de fagligt svageste elever, skal varetages af personer med en læreruddannelse.
- Det fremmer respekten for undervisningen, at forligskredsen har besluttet at fjerne begrebet understøttende undervisning. Denne respekt bliver imidlertid undermineret af at det i lovudkastet fremgår at understøttende undervisning blot omdøbes til "undervisningsopgaver". Skal den politiske intention og respekt for undervisning efterleves, så skal undervisning være undervisning og ikke opdeles i tekniske begreber, der ikke giver didaktisk mening.
- Lærernes fagprofessionelle stemme er central for skolens udvikling. Hvis tilliden til lærerne og deres autoritet skal styrkes, skal lærerne være repræsenteret i skoleudviklingssamtalen på lige fod med forældrene.

- Hvis juniormesterlære skal lykkes – og ikke blive endnu et segregerede tilbud - er det afgørende, at en betydelig del af de tilførte nye ressourcer bruges til at sikre, at elever i juniormesterlære bevarer deres tilknytning til folkeskolens almene undervisning og klassefællesskabet. Skal folkeskolen være en samfundsbærende institution forudsætter det, at der gives rammer og vises tillid til, at folkeskolen kan løfte opgaven. Eleverne har ret til undervisning i folkeskolen af uddannede lærere, derfor bør opgaven ikke flyttes til ungdoms- og erhvervsskoler.
- Det er urimeligt, at der med timebanken åbnes op for at de midler, der allerede er anvendt til konvertering af den understøttende undervisning på mange skoler, nu kan fjernes og anvendes til andre formål.

Nedenfor fremgår bemærkninger vedrørende de specifikke ændringer i lovforslaget.

Frisættelse af folkeskolen og mere indflydelse til skolebestyrelserne

Fornyelse og slankning af folkeskolens fagplaner

Lovforslaget lægger op til at gøre færdigheds- og vidensområderne i Fælles Mål vejledende, men i praksis vil de fortsat være bindende, da færdigheds-/vidensområder og -mål er udgangspunkt for prøverne. Det er derfor prøvekravene, der skal lempes.

Foreningen er optaget af, at arbejdet med at udvikle nye fagplaner for folkeskolen skal have en tæt kobling til drøftelser om prøver. Eventuelle prøver skal være i overensstemmelse med fagets formål og indhold og vejledning om prøven skal integreres i fagplanen.

Det er afgørende, at de kommende fagplaner udvikles i tæt dialog med det størst mulige antal lærere og skoler med henblik på at fremme opbakning og bredt ejerskab.

Udviklingsprogrammet for fagfornyelsen skal derfor have en volumen, så alle kommuner kan deltage, og der skal være en gennemgående opmærksomhed på koblinger også til de skoler, som ikke direkte er en del af udviklingsprogrammet. Udviklingsprogrammet må ikke få karakter af, at det blot er en afprøvning af udkast til nye fagplaner. Der er behov for et program, hvor skolerne også kan udfordre faggrupperne i deres arbejde.

Det er hensigten, at de nye fagplaner for folkeskolen skal være gældende fra skoleåret 2027/2028. Det giver meget begrænset tid til udviklingsarbejdet, og det er stærkt bekymrende.

Frihed til kortere skoledage og afskaffelse af understøttende undervisning

Danmarks Lærerforening ser positivt på, at kommunalbestyrelsen nu kan beslutte at forkorte skoledagen. Det er ligeledes godt, at det er skolens leder,

som kan beslutte, hvordan de frivgne ressourcer anvendes på den enkelte skole.

Det er vigtigt, at man fra centralt hold følger, hvor ressourcerne bliver brugt på den enkelte skole. Ressourcerne skal forblive i undervisningen. Ressourcerne i timebanken bør ikke kunne anvendes til SFO, undervisningsmaterialer og kompetenceudvikling, da dette vil betyde langt færre muligheder for skolen til at styrke almenundervisningen med to-lærere, co-teaching, tidlige specialpædagogiske indsatser mv.

Det fremgår videre, at i §30 og §30 b ændres understøttende undervisning til ”undervisningsopgaver efter § 16 a”. Loven bør formuleres, så den understøttende undervisning de facto bliver afskaffet – og at undervisning ikke defineres som andet end undervisning.

Afskaffelse af krav om motion og bevægelse

Foreningen bakker op om, at lovkravet om 45 minutters bevægelse og motion bortfalder.

Afskaffelse af krav om lektiehjælp og faglig fordybelse

Ligeledes tilslutter foreningens sig, at lovkravet om lektiehjælp og faglig fordybelse bortfalder.

Afskaffelse af krav om fuld kompetencedækning i de yngre klasser

Foreningen er enig i at tilgodese få-lærerprincippet i de yngste klasser. Det bør imidlertid præciseres, at uddannelseskravet til at forestå undervisning fastholdes på alle klassetrin.

Afskaffelse af krav om den obligatoriske projektopgave i 9. klasse

Principielt set finder foreningen det rigtig at afskaffe det centrale krav om en projektopgave i 9. klasse, da det bør være et lokalt anliggende at beslutte, hvordan og hvornår der skal arbejdes projektorienteret i undervisningen. Foreningen vil dog opfordre til, at skolerne lokalt beslutter, hvordan der skal arbejdes projektorienteret i undervisningen.

Principper for digital kommunikation

Foreningen ser positivt på, at skolebestyrelsen skal fastsætte principper for den digitale kommunikation mellem skole og hjem.

Ret til at skolebestyrelsen deltager i skoleudviklingssamtalen

Det er vigtigt at skabe ejerskab til skolens udvikling. Foreningen støtter derfor, at en forældrerepræsentant fra skolebestyrelsen deltager i skoleudviklingssamtalen. Dette krav skal imidlertid også omfatte lærernes repræsentant. Det styrker ikke tilliden til lærerne, hvis deres fagprofessionelle perspektiv bliver tilsidesat til fordel for øget forældreindflydelse.

Foreningen tilslutter sig, at forældre ikke skal deltage i drøftelser af personale og elevsager. Det er vigtigt at skelne mellem hvad, der er skoleledelsens opgave og ansvar, og hvad som ligger hos skolebestyrelsen.

Mere praktisk undervisning og valgfrihed til de ældste elever

Juniormesterlære

Foreningen er bekymret for, at juniormesterlære vil bidrage til yderligere segregering af eleverne og modvirke den almene dannelse, som undervisningen i folkeskolen sigter imod.

Indføres juniormesterlære er det vigtigt, at forslaget lægger op til, at den samlede undervisning i juniormesterlære skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen - og at praktikken og praktiske forløb skal tilrettelægges med henblik på at understøtte folkeskolens formålsparagraf.

Af praktiske og logistiske grunde vil løsningen nogle steder blive særlige klasser for elever i juniormesterlære. Det er undergravende for enhedsskolen og klassefællesskabet, hvis eleverne bliver opdelt i et a-hold i klassefællesskabet - og et b-hold, der er segregeret i en juniormesterlære, som er mere eller mindre afkoblet folkeskolen.

Lovforslaget bryder desværre med et bærende princip i folkeskolen om, at der ligger en vurdering fra både skole, forældre og elev til grund for særlige undervisningstilbud.

Det er vigtigt, at forslaget lægger op til, at eleverne kan vende tilbage til fuld fagrække. Det vil dog i praksis give store logistiske udfordringer i forhold til skemalægning og planlægning af undervisning. Ligesom det forudsætter, at der afsættes tilstrækkelige ressourcer i skolen til supplerende undervisning til disse elever.

En væsentlig del af de nye ressourcer, der følger med juniormesterlære-ordningen, skal derfor gå til at støtte elevernes tilknytning til klassefællesskabet. Skolen har en central opgave i at få helheden i et juniormesterlæreforløb til at hænge sammen, herunder samarbejde, vejledning og opfølgning omkring elevens praktikforløb og sammenhængen til undervisningen. Denne opgave kræver selvsagt ressourcer.

Juniormesterlære skal være en styrkelse af den fælles folkeskole og ikke en ramme for udlicitering af opgaver til ungdomsskolen eller erhvervsskolen. Det risikerer at blive endnu et tiltag, der svækker folkeskolen som samfundsbærende institution.

Muligheden for at tilrettelægge praktikforløb som halve skoledage bør tydeliggøres med henblik på at fremme fleksibilitet i ordningen og elevens tilknytning til klassefællesskabet.

Juniormesterlære må ikke lukke døre i forhold til ungdomsuddannelserne. Med den foreslåede ordning med en særlig prøve målrettet elever i juniormesterlære bliver det imidlertid unødigt kompliceret at gå videre til andet end erhvervsuddannelserne. Den særlige prøve omfatter som minimum alene dansk og matematik, hvilket ikke altid vil være tilstrækkeligt for optagelse på alle erhvervsuddannelser. Juniormesterlæren kan potentielt stille elever med faglige,

sociale og personlige udfordringer overfor langt større uoverskuelighed og sværere valg end andre elever.

Skal juniormesterlære lykkes forudsætter det, at der er en stærk 10. klasse i folkeskolen til at samle op på de unge, der har behov for et fagligt løft for at komme videre med deres uddannelsesønsker.

Det er foreningens opfattelse, at juniormesterlære skal bygge på praktikforløb i virksomheder og ikke på skoleforløb på en erhvervsskole, FGU-institution eller ungdomsskole. Her er det vigtigt at kommunen etablerer et samarbejde med lokale virksomheder, fx gennem en praktikformidling forankret i den kommunale ungeindsats. Som led i implementeringen bør der etableres en udbredelse af gode erfaringer på tværs af kommunerne.

Hvis juniormesterlære delvist kan bestå af forløb på erhvervsskoler, bør Børne- og Undervisningsministeren bruge lovforslagets bemyndigelser aktivt til at sætte rammer for de priser som erhvervsskoler, må kræve af kommunen for betaling af undervisningsforløb og undervisningsmidler. Det skal ske for at sikre et ensartet og rimeligt prisniveau for juniormesterlære og for at undgå yderligere økonomisk udhuling af folkeskolens almenområde.

Flere praktiske fag og større valgfrihed i udskolingen

Ambitionen om flere praktiske fag og større valgfrihed i skolen kan kun lykkes med et samtidigt fokus på forudsætningerne. Kvalitet i undervisningen kræver, at det er uddannede lærere, som står for tilrettelæggelsen og udførelsen af undervisningen. De involverede lærere skal tilbydes den fornødne kompetenceudvikling og efteruddannelse i de specifikke valgfag. Samtidig skal der være økonomi til at indkøbe undervisningsmidler. Dette bliver en udfordring for mange skoler.

Valgfag skal medvirke til at styrke folkeskolens samlede undervisning og ske i sammenhæng med elevernes øvrige undervisning. Valgfag skal derfor udbydes af folkeskolen og ikke udliciteres til ungdomsskolen eller erhvervsskolen.

Det bør være en lokal opgave at sammensætte udbuddet af valgfag i udskolingen, og hvordan valgfagstimerne kan indgå i den samlede skoledag. Det vil styrke skolernes mulighed for at udnytte de lokale muligheder og imødekomme elevernes interesser uden, at skoledagen bliver for lang.

Flere praktisk/musiske valgfag kan ikke alene styrke den praktisk og anvendelsesorienterede dimension i folkeskolen. Der bør ske en styrkelse af de praktisk/musiske elementer i alle fagene, på alle klassetrin, jf. kvalitetsprogrammets initiativ om fagfornyelse.

Teknologiforståelse

Teknologiforståelse bør blive et selvstændigt fag for alle elever. Det er et centralt element af den almene dannelse som folkeskolen bør give fremtidens medborgere i en verden, hvor digitale teknologier fylder mere og mere.

Indførelsen af teknologiforståelse som obligatorisk valgfag vil afstedkomme et stort behov for kompetenceudvikling og kapacitetsopbygning blandt lærerne. Foreningen er optaget af, at udvikling af fagligheden sker i og med praksis. I dag skal læreruddannelserne ansøge om at udbyde undervisning af kommende lærere i teknologiforståelse, dette bør selvsagt blive en fast del af læreruddannelsen.

Ministeriet bør ligeledes følge udviklingen af kompetencedækningen på samme måde, som man monitorerer kompetencedækningen i øvrige valgfag.

Ny timetalsfordeling

Det er godt med en styrkelse af de praktisk/musiske fag i udskolingen.

Det er foreningens ønske, at kravene til, hvor mange timer de enkelte fag skal fylde, erstattes af vejledende timetal for henholdsvis den humanistiske, naturfaglige og praktisk/musiske blok. I den forbindelse bør der tilstræbes en balance i timetallet til henholdsvis den humanistiske, naturfaglige og praktisk-musiske fagblok igennem hele skoleforløbet. Hermed kan det undgås, at enkeltfag fjernes fra klassetrin.

Den centrale styring af, hvor mange timer de enkelte fag skal fylde på de forskellige klassetrin, spænder ben for skolernes mulighed for at tilrettelægge skoledagen fleksibelt med afsæt i elevernes motivation, pædagogiske overvejelser og lokale forhold.

I forbindelse med realiseringen af aftalen, bør det tydeliggøres i kommunikationen til skolerne, at der er tale om vejledende timetal og hvilke muligheder dette giver lokalt.

Antallet af vejledende timer skal afhænge af, ambitionerne for, hvad eleverne skal nå igennem i løbet af deres skolegang. Derfor opfordres der til, at der sker en drøftelse af det samlede timetal igen i forbindelse med fagfornyelsen.

Justering i antallet af prøver

Foreningen bakker til fulde op om, at prøvetrykket skal reduceres.

Siden indførelsen af obligatoriske prøver i 2006 er kravene til både prøvernes indhold og form blevet stadig mere specifikke og omfattende. I samme periode, har prøverne fået afgørende betydning for elevernes optagelse på en ungdomsuddannelse. Det har betydet, at prøverne er blevet styrende for undervisningen, det har påvirket undervisningsmiljøet i en negativ retning og ressourcetrækket til prøveafholdelse er blevet for stort.

Når prøvernes indhold og form bliver styrende for undervisningen, risikerer vi at miste blikket for folkeskolens dannelsesopgave og bredere formål, og undervisningen bliver fattigere.

Folkeskolen skal være båret af et undervisningsmiljø, som giver eleverne ro til at udvikle sig i eget tempo, til at fordybe sig og tilegne sig viden uden konstant at skulle præstere eller forholde sig til en fremtid efter skolen. Der skal være rum til at turde fejle og lære af sine fejl i folkeskolen. Det er derfor positivt, at der nedsættes en ekspertgruppe, som skal arbejde videre med at justere prøvetrykket.

Det bærende princip, når der skal udvikles nationale rammer for vurdering og bedømmelse i folkeskolen, bør altid være, at det skal understøtte kvalitet i undervisningen og undgå at fremme en uhensigtsmæssig præstationskultur i folkeskolen. Folkeskolen skal ikke være en eksamensskole.

I forhold til den midlertidige justering i antallet af prøver er det derfor centralt at bemærke, at udtræksprøver ikke bidrager til at reducere prøvetrykket.

I praksis vil undervisningen i samtlige udtræksfag være prøveforberedende i tiden helt frem til offentliggørelse af udtræksprøven. Foreningen foreslår derfor, at tidspunkt for offentliggørelse af udtræksprøver sker tidligere. Det vil bidrage til længere og mere meningsfulde undervisningsforløb, som ikke er rettet mod en evt. prøve i de fag, hvor der ikke skal være udtræk.

Fjernelsen af idrætsprøven illustrerer dilemmaet omkring prøverne. Når kun en enkelt prøve udgår, mister dette fag status blandt elever, forældre og ledere.

Det er en skam at sende dette signal, når ønsket er en mere praksisfaglig skole.

De samme balancer gælder prøver i forskellige dele af fagene. Der skal være balance mellem det skriftlige, det mundtlige og de praktisk/musiske indholdsdele i faget. Det vil med stor sandsynlighed rykke ved fagenes balancer, når de skriftlige prøver udgår og de mundtlige prøver bevares.

Erhvervspraktik til alle

Foreningen bakker op om obligatorisk erhvervspraktik til alle elever, der ikke er afhængig af deres forældres kontakter.

Hvis den obligatoriske erhvervspraktik skal blive en gevinst for eleverne og folkeskolen, er det vigtigt, at der er et minimum af ensartethed i kvalitet og organisering på tværs af kommuner. Det er derfor positivt at Den Kommunale Ungeindsats (KUI) er nævnt som en vigtig samarbejdspartner for skolen omkring erhvervspraktikken. KUI er en vigtig samarbejdspartner for skolen omkring både juniormesterlære, Uddannelse og Job og erhvervspraktik.

Det er foreningens vurdering, at lovforslaget ikke tydeligt nok afspejler aftalens intention om at folkeskolerne skal understøtte erhvervspraktikken før, under og efter praktikken igennem det obligatoriske emne Uddannelse og Job.

Uddannelse og Job bør styrkes og opnå en mere ensartet kvalitet på tværs af skoler og kommuner.

Når anbefalingerne fra ekspertgruppen for fagfornyelsen er parat, bør sammenhængen mellem erhvervspraktikken, juniormesterlæren og Uddannelse og Job genbesøges.

Det er positivt, at eleven kan tage specialpædagogisk støtte med ud i erhvervspraktik. Det bør sikres, at ansvaret for sammenhængen mellem undervisning, erhvervspraktik og specialpædagogisk støtte stadig ligger på skolen og i Den Kommunale Ungeindsats.

Det er foreningens vurdering at indførelsen af obligatorisk erhvervspraktik uundgåeligt vil medføre flere administrative opgaver på den enkelte skole. Det

er i den forbindelse centralt, at det i lovteksten bemærkes, at de administrative opgaver ikke pålægges lærerne.

Ro og rammer – nødvendigt for nogle, godt for alle

Danmarks Lærerforening ser positivt på, at der bliver taget nogle skridt imod et styrket almenområde, men lovforslaget tager ikke grundlæggende livtag med inklusionsudfordringerne i folkeskolen.

Styrket indsats for de mest udfordrede elever i dansk og matematik

Det er positivt, at der kommer midler til de fagligt mest udfordrede elever. Skolerne skal have mulighed for at forvalte midlerne til en undervisning, der er tilpasset behovene blandt deres udfordrede elever.

Det er dog helt uacceptabelt, at der ved undervisning af de fagligt svageste elever ikke stilles krav om læreruddannelse og derved stilles de svageste elever dårligst. Uanset, hvordan man lokalt vælger at organisere undervisningen af de fagligt svageste elever, har særligt denne elevgruppe krav på en uddannet lærer.

Målgruppen for indsatsen er både børn med og uden diagnoser, der er fagligt svagest i dansk- og/eller matematik. For de elever fjerner man, hvis lovudkastet vedtages, den faktor, som forskningen viser, har størst betydning for deres udbytte af undervisningen. Nemlig en dygtig veluddannet lærer.

Lovudkastet er således på dette punkt i direkte i modstrid med bestræbelserne på at fremme en folkeskole med en styrket almenundervisning, der også kan rumme de svage elever.

FNs Verdensmål 4 handler om kvalitet i undervisningen og uddannede lærere (4c). Det er derfor forkert, når det af høringsmaterialet fremgår, at man med lovudkastet tekst fremmer delmål 4.6.1.

Den seneste PISA Etnisk rapport viser, at to ud af fem elever med indvandrerbaggrund præsterer lavt i læsning. Ministeren pegede i den forbindelse på lovforslagets styrkede indsats i dansk og matematik som en løsning på det problem. I den forbindelse vil Danmarks Lærerforening pege på, at elever med dansk som andetsprog i lovgivningen er sikret undervisning af lærere med dansk som andetsprog. Dette må også gælde for de tiltag, der nu bliver afsat midler til.

Præcisering af regler med henblik på at støtte kan gives til hele klassen

Danmarks Lærerforening finder det positivt, at der med lovforslaget gives mulighed for at støtte også, kan gives til hele klassen - fx igennem indsatser som co-teaching. Det styrker elevernes deltagelsesmuligheder i klassens fællesskab.

Afskaffelse af krav om intelligenstag

Danmarks Lærerforening finder det positivt, at kravet om intelligenstag bortfalder. Redskabet til screening af høj begavelse kan risikere at øge segregeringen og derved ikke understøtter ønsket om et styrket almenområde.

Manglende finansiering

Danmarks Lærerforening har kritiseret finansieringen, som ligger til grund for aftalen om folkeskolens kvalitetsprogram. Lovudkastets tekst giver ikke anledning til at dæmpe denne kritik.

Det er urimeligt, at de nye ambitioner i aftalen i vidt omfang finansieres inden for de eksisterende rammer. Den primære finansieringskilde er midler, som hidrører fra afskaffelsen af den understøttende undervisning - og der tilføres kun i begrænset omfang nye penge. Midlerne fra den understøttende undervisning er i en presset lokal økonomi gennem de senere år allerede disponeret til undervisning med hjemmel i aftaler om øgede frihedsgrader m.v. Det medfører, at den enkelte skole i realiteten vil mangle finansiering til at realisere lovens nye krav.

Med timebanken åbnes der for, at midler, der hidtil er anvendt til konvertering i undervisning, nu også kan anvendes til kompetenceudvikling, undervisningsmidler og SFO-tid. Danmarks Lærerforening finder, at timebanken er en god nyskabelse, men den skal bruges til at prioritere indsatsen i undervisningen. Der skal afsættes særskilte midler til de øvrige områder.

Mange skoler vil være nødsaget til at gennemføre besparelser på undervisningen for at indfri andre mål med aftalen. Det vil ikke mindst betyde, at eksisterende forebyggende indsats, der er sat i værk for at fastholde udsatte elever i almenundervisningen, kommer under pres. Den manglende finansiering af aftalen vil således medføre, at nogle elever vil opleve, at konsekvensen af lovændringerne er en forringelse af deres undervisning.

Som bilag er vedlagt selvstændige høringssvar fra de faglige foreninger.

Med venlig hilsen

Gordon Ørskov Madsen